

Turizm Odaklı Kültürel Dönüşümü Açıklayıcı Bir Temel: Kültürleşme Teorisi*

Acculturation Theory as an Explanatory Theoretical Base for Tourism Oriented Cultural Change

Prof. Dr. Kurban ÜNLÜÖNEN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Turizm Fakültesi
E-posta: kurban.unluonen@hbv.edu.tr

Arş. Gör. Dr. Yakup Kemal ÖZEKİCİ
Adıyaman Üniversitesi
Turizm Fakültesi
E-posta: ykozekici@gmail.com

Öz

Kültürel dönüşüm, küreselleşen dünyada ortaya çıkan kültürel etkileşimin bir sonucudur. Destinasyonlar ise kültürel etkileşimin doğrudan tecrübe edildiği özel noktalar olarak bilinmektedir. Kültürleşme teorisi, kültürel dönüşümü açıklayan yüz yılı aşkın bir uygulama sürecine sahiptir. Bu teori, kültürel dönüşümü açıklamayı konu edinmekte olup, kıymetli model ve varsayımları barındırmaktadır. Bu nedenle, söz konusu çalışmanın amacı, antropoloji, sosyoloji ve psikoloji disiplinlerinde sıklıkla kullanılmakla birlikte turizm alanında yeterince test edilmemiş olan kültürleşme teorisini irdelemek, teori varsayımlarının hangi ölçüm araçları ve yöntemleriyle test edildiğini açıklamak, turizm araştırmalarının kültürleşme literatüründeki yerini ortaya koymak ve kültürleşme teorisinin turizm odaklı olarak uyarılmış kültürel dönüşümü açıklamasında kullanılabilecek varsayımlara sahip olduğunu ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda, kültürleşme teorisine ilişkin modeller teorik ve metodolojik olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, turizm olgusuna has özelliklerin kültürleşme literatürüne ne şekilde entegre edilebileceği açıklanmıştır. Çalışma kapsamında teorisinin turizm araştırmalarında kullanılabilmesi için oluş(turul)ması gereken modelde göz önünde bulundurulması gereken koşullar ortaya konulmuştur. Bu bakımdan, turistik kültürleşme modelinin oluşumunda göz önünde bulundurulması gereken esaslar önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: kültürleşme teorisi, kültürel dönüşüm, turizm

Abstract

Cultural change is result of cultural interaction in a globalizing world. In this context, destinations are known as a special spots giving experience to tourists and locals via cultural interaction which is scrutinized in the scope of acculturation as a centurial theory. Although not satisfyingly evaluated in tourism field, acculturation theory has numerous models and assumptions explaining how mutual interaction affect the cultural transformation of both sides. For this reason, addressing acculturation theory from the tourism perspective, then responding to questions regarding how to analyse and with which measurement means are appropriate, also determining the station where tourism field can be placed within the acculturation literature constitutes the main purposes of this study. In accordance with this purpose, models and assumptions in question were evaluated and explained to integrate them into the tourism field considering specialities of both tourism system and acculturation literature. In conclusion, factors necessary for constructing a proper tourism induced acculturation model were put forward.

Key Words: Acculturation theory, cultural change, tourism

*Bu çalışma 2019 yılı Ağustos ayında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda kabul edilen "Yerli-Halk Turist Etkileşimi: Bir Model Önerisi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

1. Giriş

Literatüre girmesi 1880'li yıllara dayanan (Rudmin vd., 2017: 77) kültürleşme kavramı, modellendirildiği dönemden (Redfield vd., 1936) bu yana (Berry, 1980; Berry vd., 1989; Berry, 1997; Berry, 2005) farklı disiplinlerden karşılık görmüştür (Chen vd., 2008: 804). Bu bakımdan, kültürleşmenin kendine ait bir literatüre sahip olduğu söylenebilir (Chirkov, 2009: 94). Öyle ki, 2005 itibariyle ivme yakalanan kültürleşme literatüründe (Rudmin vd. 2017: 76), 2012 yılından önceki son yirmi yıl içerisinde dört bine yakın araştırma gerçekleştirilmiş (Tartakovsky, 2012: 83-84) ve bu alana yönelik ilgi ilerleyen yıllarda artarak devam etmiştir (Castro ve Rudmin, 2019: 2). Böylece ilerleyen yıllar içerisinde kültürleşme çalışmaları çeşitlenmiş ve kültürleşme literatürü, bir (Gordon, 1964) iki (Berry, 1980), üç (Ozer ve Schwartz, 2016) boyutlu model çeşitliliğine sahip olan ve farklı ölçüm araçlarının kullanılabilirdiği geniş bir skalaya sahip olmuştur. Bu skala içerisinde ise turizmin yeri oldukça sınırlıdır (Canosa, Moyle, Moyle, Weiler, 2017: 12). Zira, göç (Kuo, 2014: 17) ve yurtdışında eğitim alan öğrenciler (Fu, 2015: 121-122) üzerinde test edilen teori önkoşulları, turizm alanında sınırlı ölçüde test edilmiştir (Grabowski, 2013; Canosa, Moyle, Moyle, Weiler, 2017: 12). Oysa destinasyonlar, kültürel etkileşim sonucunda kıymetli bir kültür havzasını teşkil etmekte (Doğan, 1989: 216) ve destinasyonlar bir kültürel dönüşüm sürecine tabi olabilmektedirler (Saveriades, 2000: 147; Soontayatron, 2010: 3). Bu nedenle teorinin, turizm alanında test edilebileceği düşünölmektedir (Wall ve Mathieson, 2006: 265). Yine de, bu tür ampirik araştırmaların gerçekleştirilebilmesi için teorinin ön koşullarının turizm alanı ile ne şekilde entegre edilebildiğinin ortaya konulması gerekmektedir. Başka bir deyişle, olgunun turizm alanında teorik temelli olarak test edilebilmesi için nasıl sorusunun cevaplanması gerekmektedir. Nitekim Nogués-Pedregal (2019: 235) kültürleşme teorisinin turizm alanında test edilmesini, klasik kültürleşme yaklaşımlarının desteklenmesi şartına bağlamıştır. Bu şart, nasıl sorusunun cevaplanmasını gerekli kılmaktadır. Bu bakımdan, literatürde kültürleşme olgusunu turizm kapsamında açıklayan araştırmalar irdelendiğinde, teorinin turizm olgusunu açıklamada neden (Berno ve Ward, 2005), nerede (hangi konularda uygulanabilir) (Ward, 2008) ve hangi (model tercihi) (Sevim ve Hall, 2016) sorularının cevabının arandığı görölmektedir. Buna karşılık, nasıl (turizm araştırmaları kültürleşme teorisine ne şekilde entegre edilebilir) sorusunun cevabı, önermelerden öteye gitmemiştir. Bu nedenle söz konusu araştırma, nasıl sorusuna cevaplama gayreti üzerinden ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı, kültürleşme teorisinin turizm alanı ile hangi noktalarda birbirlerine bağlı olduğunu açıklama ve kültürleşme teorisinin turizm odaklı kültürel dönüşümü açıklayabileceği bir modelde dikkat edilmesi gereken unsurları ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için kültürleşme literatüründe yer alan antropoloji ve sosyoloji çalışmalarına ait modeller ve kavramlar incelenmiş, bu model ve kavramların hangi ölçüm araçları ve analiz yöntemleri ile test edilebileceği açıklanmıştır. Daha sonra, bu modellerin çalışma prensipleri doğrultusunda turizm araştırmacılarının dikkat etmesi gereken hususlar ortaya konulmuştur. Bu bakımdan, turizm odaklı bir kültürleşme modelinin geliştirelmesi, kültürleşme olgusunu destinasyonlarda test edecek araştırmaların teorik ve metodolojik konularda dikkat etmesi gereken hususların belirlenmesi ve kültürleşme literatürüne yönelik ön kabullerin anlaşılması noktalarında çalışmanın bir kılavuz niteliğinde olduğu düşünölmektedir. Esasen, Ulusal yazında kültürleşme kavramını açıklayan kavramsal çalışmalar bulunmaktadır (Şeker, 2006; Bilge-Zafer, 2016). Ancak bu çalışmalar modelleri ve ölçüm sürecini kritik etmekten uzak, kapsam olarak kavramı ifade etmekle sınırlanmış, turizm alanı dışındaki çalışmalardır. Bu nedenle, araştırmanın turizm literatüründeki nicel araştırmalarda yeterli ölçüde açıklanmamış olan kültürel dönüşüm olgusunu açıklama noktasında gelecek araştırmalara yön verici bir nitelikte olduğu düşünölmektedir.

2. Literatür

2.1. Kültürleşmenin Tarihçesi

Kültürleşme, tarafların doğrudan etkileşime geçmesi neticesinde muhataplarda gerçekleşebilecek olan kültürel dönüşüm şeklinde tanımlanmaktadır (Redfield vd., 1936: 149). Esasen, kültürel etkileşimin yol açtığı dönüşüme dair izler Platon (M.Ö. 348)'a kadar uzanmaktadır. Zira, olgu olarak kültürleşme, bin yıllardır gerçekleşmektedir (Rudmin vd., 2017: 75). Ancak kavram olarak kültürleşme ilk kez 1880 yılında Powel tarafından dile getirilmiştir (Sam, 2006: 12).

Kültürleşme kavramının son birkaç yüzyıl içinde ilgi görmesi, batı toplumlarının yerel kültürler üzerindeki etkisi sonucunda oluşmuştur (Berry, 2005: 700). Bu dönemlerde, kültürleşme kavramı ile kastedilen, aydınlanmış bir toplum ile karşılaşmış ilkel bir toplumun etkileşim vesilesiyle medeniyete erişmesiydi (Ozer, 2013: 339; Ward ve Berno, 2016: 5). Konuyla ilgili ilk çalışma 1918 yılında Thomas ve Znaniecki tarafından ele alınmıştır (Rudmin vd., 2017: 75). Kültürleşme sürecine yönelik ilk dönem araştırmaları, kolonileşme ve modernleşmenin yerel kültür üzerindeki yok edici etkisini konu edinmekteydi (Kvernmo, 2006: 258). İlerleyen dönemlerde Redfield vd., (1936)'ın ilk kültürleşme modelini ortaya koyması ile Berry (1980) ve Berry (1997) tarafından kültürleşme modelinin ölçülebilir hale getirilmesi, kültürleşme kavramının bir teoriye dönüşmesinde ve literatürünün oluşmasında rol oynamıştır. Bu nedenle Redfield ve Berry'nin çalışmaları literatürde temel çalışma konumundadır.

2.2. Kültürleşmenin Disiplinler İçerisindeki Konumu

Kültürleşme teorisi, üç disiplin (antropoloji, sosyoloji ve psikoloji) tarafından değerlendirilmiştir (Berry vd., 1989: 186; Berry, 2005: 701-702; Ozer, 2013: 339). İlk olarak antropoloji disiplininin ilgi alanına giren teori, son olarak, Graves'in 1967 yılında kavramı araştırma konusu etmesi ile birlikte psikoloji disiplinince değerlendirilmiştir. Graves (1967), psikoloji ile kültürleşme kavramlarını bütünleştirme suretiyle psikolojik kültürleşme kavramını meydana getirmiştir (Sam ve Berry, 2010: 473). Psikoloji sahasında, kültürleşme temalı çalışmalara olan ilginin arttığı görülmektedir (Chen vd., 2008: 804). Kültürleşmede kişisel farklılıkların görülebilmesi nedeniyle psikolojik kültürleşmede her bir bireyin ayrı ayrı değerlendirilmesi bu duruma neden olarak gösterilebilir (Bakker vd., 2006: 2865). Teorinin işletme araştırmalarında da kullanıldığı görülmektedir. Ancak, işletme ve bilhassa pazarlama alanının disiplin olarak kabulü tartışmalı olduğundan, kültürleşme literatürünün yalnızca sosyoloji, antropoloji ve psikoloji gibi yerleşmiş disiplinler içerisindeki konumuna değinilmiştir.

2.3. Kültürleşmenin Kapsamı

Kültürleşme farklı grupların aracısız ve sürekli etkileşimi sonucunda uzun vadede ortaya çıkan kültürel dönüşüm şeklinde tanımlanmaktadır (Redfield vd., 1936). Dolayısıyla kültürleşme, kişinin yeni bir role adapte olmasından ziyade değerleri öğrenmeyi (O'Guinn vd., 1986: 580) ve bu değerleri oluşturan kültürel altyapıyı keşfetmeyi kapsamaktadır (Chirkov, 2009: 97; Reisinger ve Crofts, 2012: 43). Bu durum, dönüşümün kültürel ve psikolojik boyutları içerdiğini göstermektedir (Berry, 2005: 698).

Kültürleşme kavramının Türkçe'ye çevrilmesinde çalışmalar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Kavramın, kültürlenme (Şeker, 2006; Antonova-Ünlü vd., 2016), kültürleşme (Güvendir, 2016; Bilge-Zafer, 2016) ve kültürel etkileşim (Yuca, 2015)

şeklinde ifade edildiği görülmüştür. Türk Dil Kurumu'nun ise kavramı "kültürleşme" şeklinde Türkçeye çevirdiği görülmüştür (Türk Dil Kurumu [TDK], 2018). Bununla birlikte, literatürde gerçekleştirilen çalışmaların, söz konusu kavramı ağırlıklı olarak "kültürleşme" şekli ile ifade ettiği görülmüştür (Ulusal Tez Merkezi, 2018; Google Akademik, 2018; Boynueğri, 2018; Öztürk, 2019). Bu nedenle, çalışma kapsamında "acculturation" kavramı, "kültürleşme" şeklinde ifade edilecektir.

Kültürleşme, toplumsal değer yargılarını ve geleneklerini konu edinmektedir (Cabassa, 2003; Schwartz ve Zamboanga, 2008: 276). Dolayısıyla, kültürleşmenin birey üzerindeki etkisi tutumlarda ve davranışlarda ortaya çıkmaktadır (Berry, 2005: 698-699). Bu nedenle, kültürleşme davranışı ölçüldüğü gibi kültürleşme tutumları da ölçülmektedir. Kültürleşme tutumu evlenme ve çocuk yetiştirme gibi özel hayata ilişkin inanışları kapsamakta iken, kültürleşme davranışları dil kullanımı, sosyalleşme, dışarıda yemek yeme, haberleri takip etme, bayram kutlama gibi hayatın daha sosyal yönlerini içermektedir (Arends-Toth ve van de Vijyer, 2003; Kızgın vd., 2018b: 322).

Tutum ve davranışlardaki değişiklik bir kültürleşme sürecinin sonucudur. Kültürleşme sürecinin ilk aşaması ise kültürel öğrenme sürecidir (Penaloza, 1994; Oswald, 1999). Bu süreç kapsamında, toplum içerisindeki grupların tamamında farklılıklar gözlemlenebilmektedir. Bu farklılıkların kültürleşme süreci ivmesinde rol oynayan etkenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu etkenler, yaş, cinsiyet, çalışma koşulları, dil kabiliyeti, dini merkezler, aile, arkadaşlar, medya, etnik kimlik ve istihdam süresi gibi unsurlardan oluşmaktadır (Penaloza, 1994: 49; Cappellini ve Yen, 2013: 969). Kültürleşme sürecinin sonunda ise, değişimin büyük oranda azınlık olan grupta deneyimleneceği düşünülmektedir (Berry, 2010; Khawaja vd., 2014). Yine de, her iki grup içinde kültürleşme farklı düzeylerde gerçekleşmektedir (Berry, 1989: 186; Khawaja vd., 2014: 172).

Kültürleşme (acculturation) terimi esasında göçmenlerin kültürleşme sürecini ifade etmektedir. Yerli halkın kültürleşme sürecinde ise kavramsal tartışmaların devam ettiği söylenebilir. Zira, yerli halkın kültürleşme sürecinin geçici kültürleşme (MacLahen vd., 2004) ve tersine kültürleşme (*reverse acculturation*) (Kim ve Park, 2009; Andreeva ve Unger, 2015) terimleri ile ifade edildiği görülmüştür. Literatürde tersine kültürleşme kavramının, çoğunluk grubun kültürleşmesi şeklinde açıklandığı (Riesz ve Walker, 1986: 46) tespit edilmiştir. Diğer taraftan, tersine kültürleşme teriminin, bir kültüre kültürleşen kimselerin yeniden kendi kültürlerine kültürleşmeleri anlamında kullanıldığı da görülmüştür (Baron vd. 2014). Bu konuda literatür incelendiğinde, bu durumun yani öze dönüşün kültürleşme (*enculturation*) terimi ile ifade edildiği görülmüştür (Kızgın vd. 2018a: 507-510). Dolayısıyla yerli halkın kültürleşmesinde tersine kültürleşme terimi tercih edilmiştir.

Kültürleşme çalışmaları genellikle göç edenlerin kültürleşmesi üzerine kurgulanmıştır (Kuo, 2014: 29). Tersine kültürleşme çalışmaları ise daha sınırlıdır. Kültürleşme çalışmaları içerisinde yer alan tersine kültürleşme (yerli halkın kültürel etkileşimden etkilenmesi) çalışmalarında, bu tür bir kültürleşmenin çok yönlü bir süreci kapsayabileceği ve (Andreeva ve Unger, 2015: 1420) ancak seyahat sırasında gerçekleşen etkileşim dolayısıyla destinasyonlardaki yerli halk için geçerli olacağı (Dominguez ve Maya-Jariego, 2008: 309-310) iddia edilmiştir. Zira, turistler için eğlenme alanı olarak görülen bir destinasyon, yerli halkın hayatını idame ettirdiği bölgedir. Bu nedenle, yerli halk için sosyal ve kültürel değişim söz konusu olabilmektedir (Smith, 2015: 176).

2.4. Kültürleşme Modelleri

Kültürleşme modelleri, kültürleşme sürecini açıklama ve değerlendirme amacıyla geliştirilen araçlardır. Kültürleşmeye yönelik ilk model Redfield ve arkadaşları tarafından 1936 yılında geliştirilmiştir (Rudmin vd., 2017: 38). O günden bu güne birçok kültürleşme modeli ortaya konulmuştur. Bu modeller, doğrusal (linear) ve doğrusal olmayan şeklinde iki kısma ayrılmıştır (Van Oudenhoven vd., 2006: 640). Literatürde kültürleşmenin ağırlıklı olarak konu edildiği modeller, doğrusal modellerdir. Doğrusal modeller yerleşik ve kök kültür arasındaki etkileşimi konu etmektedirler. Bu modeller, bir boyutlu ve iki boyutlu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ancak, nüve konumunda olan üç boyutlu modellerin de var olduğu görülmektedir. Buna göre, gelişim ivmesi temel alınarak kültürleşme modelleri değerlendirildiğinde, tek, iki ve üç boyutlu modeller ortaya çıkmaktadır.

2.4.1. Tek Boyutlu Kültürleşme Modeli

Tek boyutlu kültürleşme modeli, antik Mısır döneminde dahi tartışılan kültürleşme (Emanuel, 2013) olgusunu sistematik olarak inceleyen ilk tasarımdır. Yine de, tek boyutlu kültürleşme modeli anlayış olarak 19. yüzyıldaki kolonici görüşün uzantısı niteliğindedir. Zira, Gordon (1964) tarafından geliştirilen modelde, etkileşim kurulan bir kültür ile sürdürülen etkileşim sonucunda, o kültüre yönelik değer, norm ve alışkanlıkların benimsenip öz kültüre ilişkin öğelerin terk edileceği varsayılmıştır (Ryder vd., 2000: 49-50; Schwartz vd., 2010: 238). Bu yönüyle özümleyici (asimilatif) bir perspektife sahip olan model, erime potası (*melting pot*) olarak adlandırılmıştır (Berry, 2010b: 98). Zira bu modelin temel anlayışına göre, baskın kültüre kültürleşen kimse, kültürleştiği ölçüde asimile olmaktadır (Gordon, 1964: 81). Buna göre, süreç aşamalar halinde gerçekleşir. İlk olarak yerleşik kültürün dili ve davranış kalıpları benimsenir. Daha sonra kişinin değer yargılarında değişim meydana gelir (Gordon, 1964; Birman ve Simon, 2014: 212). Model şu konularda eleştirilmiştir.

- Kişi iki ayrı uçta tasavvur edilmektedir (Nguyen vd., 2002: 202).
- Çok kültürlü bölgelerde açıklama gücünden yoksundur (Alba ve Nee, 1997: 830).
- Çok farklı göç akımlarında kültürleşmenin yönü tespit edilememektedir (Birman ve Simon, 2014: 212).
- Bilişim teknolojisinin kök kültür ile sağladığı bağlantı özümleyici etkiyi kırmaktadır (Vertovec, 1999).

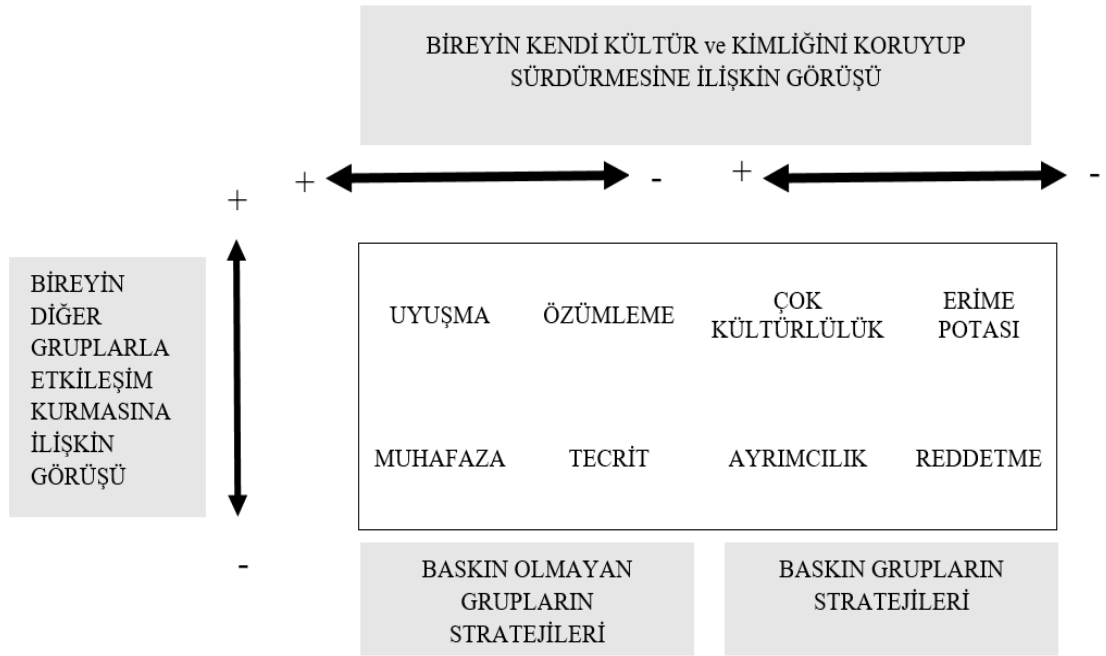
Bunun gibi eleştiriler, iki boyutlu modeli bir gereklilik haline getirmiştir.

2.4.2. İki Boyutlu Kültürleşme Modeli

İki boyutlu kültürleşme modelinin ortaya çıkışı, tek boyutlu modele getirilen eleştirilere dayanmaktadır. Zira, ABD ve Kanada'da gerçekleştirilen araştırmalarda, kültürleşme sonucunda mutlak asimilasyonun gerçekleşmediğinin tespit edilmiş olması (Schwartz vd., 2010) iki boyutlu kültürleşme modelinin ortaya çıkmasında rol oynamıştır (Laroche ve Jamal, 2015: 21). İki boyutlu kültürleşme modelinde iki kültür yapısı (baskın kültür ve kök kültür)'nin birbirlerinden bağımsız olduğu varsayılmıştır. Buna göre iki farklı kültürün göreceli ağırlıkları kişilere göre farklılaşabilmektedir (Ryder vd., 2000: 49). Dolayısıyla, asimilasyonun tek seçenek olarak görüldüğü tek boyutlu modelin aksine, iki boyutlu modelde, kişilerin iki ayrı kültürün arasında kalan kimseler olduğu anlayışı yer almıştır. Bu da, her kimsenin kültürlerdeki pozisyonunun kendisine göre farklı bir hal alacağı anlamına gelmektedir.

İki boyutlu modeller 1980’li yıllarda ortaya çıkmaya başlamıştır. Berry (1980)’nin ortaya koyduğu ve birçok araştırmasında kullandığı iki boyutlu model, Berry tarafından birçok araştırmada konu edilmiş ve geliştirilmiştir (Berry, 1980; Berry, 1991; Berry vd., 1987; Berry, 1989; Berry, 1997). Kültürleşme stratejilerine dayalı iki boyutlu model literatürde en çok kullanılan model özelliğini taşımaktadır (Ryder vd., 2000: 50; Kang, 2006: 670; Chirkov, 2009: 100; Doucerain vd., 2013: 687; Kuo, 2014: 22; Ozer ve Schwartz, 2016: 1). Berry modeli, kültürleşme ile o denli özdeşleşmiştir ki Berry’nin modeli kültürleşme teorisi olarak kabul edilebilmektedir (Ward, 2008: 106, 112). Oysa, bu model, teoriyi açıklamada kullanılan modellerden yalnızca biridir. Model Şekil 1’de görüldüğü gibidir.

Şekil 1: Kültürleşme Stratejileri Modeli

Kaynak: Bilge-Zafer, A. B. (2016: 82)

İki boyutlu model, alıcı kültür ve kök kültürün her ikisini birbirinden bağımsız iki ayrı boyut olarak ele almaktadır. Dolayısıyla, kültürleşen kimselerin iki temel soruyla yüzleştikleri varsayılmaktadır. 1. Kendi kök kültürümü korumak önemli mi? 2. Diğer kültür grubuyla ilişkiyi sürdürmek önemli mi?. Bu iki soruya verilen cevap, kişinin kültürleşme stratejisini belirleyecektir (Ryder vd., 2000: 50). Modelde, iki soruya verilen cevabı temsil eden iki boyutun birbirleri ile etkileşimi neticesinde dört ayrı kültürleşme kategorisi ortaya çıkmaktadır. Bu kategoriler “kültürleşme stratejileri” şeklinde adlandırılmaktadır. Model Tablo 1’deki şekilde görselleştirilebilir.

Tablo 1: Kültürleşme Stratejisi Modeli

		Kök kültürün kültürel kimlik ve özelliklerini sürdürmek önemli midir?	
		Evet	Hayır
Baskın kültürdeki grup ile ilişkiyi sürdürmek önemli midir?	Evet	Uyuşma	Özümlenme
	Hayır	Muhafaza	Tecrit

Kaynak: Berry (1989: 187).

Modelde yer alan, kültürleşme stratejileri sırasıyla şu şekildedir (Berry, 1997: 9-11)

1. **Özümlenme (Assimilation):** Baskın kültür benimsenir, kök kültür gözden çıkarılır.
2. **Muhafaza (Separation):** Baskın kültüre yönelik unsurlar tamamen reddedilir. Kök kültür devam ettirilir.
3. **Uyuşma (Integration):** Baskın kültür benimsenmekle birlikte kök kültür devam ettirilir. Uyuşmanın iki kültürlülük (*biculturalism*) şeklinde adlandırıldığı da görülmektedir (Benet-Martinez ve Hariatos, 2005; Schwarz vd., 2010: 238).
4. **Tecrit/Ötekileşme (Marginalization):** Baskın kültür ve alıcı kültürün her ikisi de gözden çıkarılır.

Bourgis ve arkadaşları söz konusu dört stratejiye bireysellik (*individualism*)'i de eklemiştir. Bireysellik, her bir bireyin, kültürleşme stratejilerine yönelik tercihlerinde kendi hallerine bırakılması, istediği zaman istediği kültür unsuruna dayalı olarak hareket etmesidir (Bourhis vd., 1997: 380; Van Oudenhoven vd., 2006: 642).

Bu dört kültürleşme stratejisi, kültürleşme durumlarını ortaya koymaktadır. İki boyutlu kültürleşme modeli ayrıca baskın olan grubun, diğer grubun kültürleşmesine yönelik tercihini yansıtacak şekilde geliştirilmiştir. Baskın grubun stratejileri ise şu şekildedir (Berry, 2005: 705-706);

1. **Erime Potası (Melting Pot):** Baskın grup, diğer gruba özümlemeyi dayatmaktadır.
2. **Ayrımcılık (Segregation):** Baskın grup, diğer grubu dışlamaktadır.
3. **Çok Kültürlülük (Multiculturalism):** Baskın grup, farklıları kabul ederek uyuşma politikaları uygulamaktadır.
4. **Dışlanma (Marginalization):** Baskın grup, diğer grubu tecrit etmektedir.

Berry (1997) modeli, esasen Redfield vd. (1936)'nin üç kademeli kültürleşme modelinin üzerine kurgulanmıştır. Her iki model de kültürleşme niyetini ölçmektedir. Berry'nin katkısı ise tecrit stratejisini eklemesidir (Rudmin, 2017: 78). Buna karşın, Berry modeline yönelik getirilen eleştirilerin ilki de tecrit stratejini konu edinmiştir. Eleştiriye göre, iki kültür de reddedilebilir. Ancak yerine bir kültür ikame edilmelidir (Schwartz ve Zamboanga, 2008: 276; Schwartz vd., 2010: 239). Berry modeline yönelik eleştiriler bununla sınırlı değildir. Berry modeli, dört strateji ile sınırlı kalması (Birman ve Simon, 2014: 215), heterojen toplumlarda kültürleşmeyi göz ardı etmesi (Askegaard vd., 2005: 161, 169), marjinalleşme stratejisinin gerçeği yansıtmaması (Schwartz ve Zamboanga, 2008; Rudmin, 2003) ve seçici kültürleşme olgusunun hesaba katılmaması (Nguyen vd., 2002: 203-205) yönleriyle de eleştirilmiştir.

İki boyutlu modeller içerisinde Berry modelini geliştirme girişimlerinin yanı sıra birtakım farklı modeller de geliştirilmiştir (Navas vd., 2005; Tartakovsky, 2012: 84). Berry modeli daha sonra, Nguyen vd., (2002) tarafından kültürleşme davranışını kapsayacak şekilde genişletilecek ve Cleveland ve Laroche (2007) tarafından çok boyutlu hale getirilecektir. Öyle ki, bu modelde kültürleşme ve satın alma davranışı ile birlikte değer yargılarındaki dönüşüm iki boyutlu model ekseninde ölçülebilir hale getirilmiştir (Cleveland, 2018: 262).

2.4.3. Üç Boyutlu Kültürleşme Modeli

Toplumların çok kültürlü hale gelmesi, birden çok kültür merkezini kültürleşme sürecine dahil etmiştir (Kang, 2006: 670-672). Bu nedenle, çok kültürlülüğü ölçecek yeni kültürleşme ölçeklerine gereksinim duyulmuştur (Doucerain vd., 2013; Ferguson vd., 2012). Bu da, üç boyutlu kültürleşme modellerinin ortaya çıkışını sağlamıştır. Üç boyutlu kültürleşme modeli, bir yerine birden çok kültür akımına yönelik eğilimi konu edinmektedir (Ozer ve Schwartz, 2016: 3). Bu model, iki kültürlü kimliğe sahip olup, başka bir ülkeye göç eden (Örneğin Almanya'ya göç eden Suriye Ermenileri) (Persky ve Birman, 2005; Ozer ve Schwarz, 2016) veya birden çok baskın kültüre kültürleşen kimseler için (Ferguson ve Bornstein, 2014; 31-33; Ozer ve Schwartz, 2016: 3) geliştirilmiştir.

Literatürde tek, iki ve üç boyutlu modelleri somutlaştıran, belirli bir ölçeğe dayalı pek çok model geliştirilmiştir. Ancak modeller içerisinde yaygın olanlar tablo 2'de ifade edilmiştir.

Tablo 2: Kültürleşmeye ilişkin modeller

Modelin Kurucusu	Modelin Varsayımı	Modelin Kapsamı
Gordon (1964)	Kişi ve gruplar büyük grubun anı, duygu ve tutumlarını, ortak bir kültür yaşamında bütünleştirerek o grup içerisinde kaybolacaklardır.	Tek boyutlu, model yedi türe ayrılmaktadır. 1. Kültürel ve davranışsal özümleme 2. Yapısal özümleme 3. Bağlayıcı özümleme 4. Tanımlayıcı özümleme 5. Tutumları kabullenici özümleme 6. Davranışsal özümleme 7. Yurttaşlık özümlemesi
Berry (1980)	Kişi, çok kültürlülüğe müsamaha gösteren ülkelerde nesiller boyunca kültürünü koruyabilir. Bir kimse, kök kültürü koruyarak bölge kültürünü benimseyebilir.	İki boyutlu, Kültürleşme sürecinde bir kimse kök kültür ve bölge kültürü arasında dört farklı hale girebilmektedir. 1. Özümleme, 2. Uyuşma 3. Tecrit 4. Muhafaza
Mendoza ve Martinez (1981)	Kişi, kendi kültürünü koruma eğiliminden, her iki kültürü aynı potada eritmek suretiyle ortaya çıkardığı bir alt kültür oluşturma eğilimine doğru bir seyir izlemektedir.	İki boyutlu kültürleşme süreci, Berry modelinden farklı olarak şu dört farklı hali alabilmektedir. 1. Kültür direnci 2. Kültürel değişim 3. Kültürel kaynaşma 4. Kültürel değişim (mutasyon). Kültürleşme sürecinde, kişi yerine her bir davranış söz konusu dört boyuttan biri arasında yer alacaktır. Entegrasyon boyutu kendi içerisinde iki ayrı boyuta ayrılmaktadır (Kültürel kapsama ve kültürel dönüşüm).
Laroche arkadaşları (1996)	Kişi, farklı ortamlarda farklı uyum stratejileri geliştirmektedir. İşyerinde farklı, aile ortamında farklı uyum eğilimini ortaya koyabilmektedir.	İki boyutlu, İki boyutu oluşturan kültürleşme ve etnik kimlik boyutlarının her birini ayrı ayrı incelemiştir. Farklı ortamlarda farklı uyuşma sürecinin yürütülmesi, kişilerin kök kültürlerinin toplulukçu ve bireyselci olmasına göre farklılaşmaktadır. Söz konusu model üç farklı model halinde geliştirilmiştir. Bunlar, üçlü Çin aile kültürleşmesi, Fransız/İngiliz kültürleşmesi ve İtalyan/Yunan kültürleşmesi şeklindedir.
Flannery vd., (2001)	Kültürleşme ve etnik kimlik örtüşüğünde kök kültür ve bölge kültürü arasında tipik bir ayrımın da ötesinde yeni bir etnik yapı oluşmaktadır.	Üç boyutlu, kök kültür ve bölge kültürüne ilave olarak kök kültür doğuşu (ethnogenesis) olarak adlandırılan üçüncü bir kültür boyutu bulunmaktadır. Buna göre, bir Afrika kökenli Amerikalı, Afrikalıdan ve Amerikalıdan farklı bir sentez bir kültüre sahip olacaktır. Bu durum kök kültür doğuşu (etnogenesis) olarak ifade edilmektedir.

Kaynak: Laroche ve Jamal (2015) çalışmasından yararlanılarak tablo haline getirilmiştir.

Bu modellerin haricinde Cleveland ve Laroche (2007) ile Ferguson vd., (2012)'nin doğrudan etkileşim şartına bağlı olmaksızın kültürleşmenin gerçekleşebileceği iddialarının modelleri de söz konusudur.

Tüm bu modeller teorik ön koşullar üzerinden anlatılmıştır. Oysa teorik ön koşullardaki her bir farklılaşma, araştırma tasarımını baştanbaşa değiştirebilmektedir. Bu da, temel olarak ölçüm ve ölçek hususlarında kendisini göstermektedir. Bu nedenle, ölçülmek istenen hususun tasarlanma sürecine hakim olmak gereklidir.

3. Kültürleşme Çalışmalarında Ölçme Araçları ve Ölçüm Konuları

Kültürleşme çalışmalarının yöntem bakımından, geniş bir çeşitliliğe sahip olduğu söylenebilir. Yine de, en temel anlamda, kültürleşme çalışmalarının kültürleşme stratejisi odaklı ve etki odaklı olmak üzere iki kısma ayrıldığı düşünülmektedir. Etki odaklı araştırmalar, temsil edilen kültürleşme niyeti veya davranışının diğer tutum ve davranış eğilimi ile ilişkisini tespit etme üzerine temellendirilmiştir. Bu araştırmalar (Kızgın vd., 2018a; Kızgın vd., 2018b), tek bir sürekli ölçekle test edilmektedir. Kültürleşme stratejisi odaklı araştırmalar ise boyut (tek, iki, üç) ve perspektife göre farklı ölçek ve ölçüm araçlarını gerektirmektedir.

Tek boyutlu modeli ölçen kültürleşme stratejisi odaklı araştırmalarda, yerleşik kültüre bağlılık üzerinden ölçülen kültürleşme meyli, aynı zamanda kök kültürden uzaklaşma anlamına gelecektir (Rudmin ve Ahmadzadeh, 2001). Bu nedenle, araştırmalarda eşit derecelendirme temelli ve tek bir kültüre meyli ölçen sürekli ölçekler kullanılmaktadır. Bu tür tek boyutlu modeli temsil eden bir ölçeğe verilebilecek örnek, Suinn vd., (1992)'nin geliştirdiği 21 ifadeli ve 6 değişkenli SL-ASIA (*The Suinn-Lew Asian Self Identity Acculturation*) ölçeğidir. Ölçek, Suinn vd., (1995) tarafından uygulanmıştır.

İki boyutlu modeli ölçen kültürleşme stratejisi odaklı araştırmalarda, dört farklı kültürleşme stratejisini benimseyen kimselerin yönelimi tespit edilmesi, araştırmaların bu stratejileri farklı şekilde test etmelerine yol açmıştır. Bu bakımdan, ilk olarak, Berry vd., (1989: 187, 192) her bir kültür unsuruna yönelik soruyu dört ayrı stratejiyi temsil edecek şekilde kategorik (evet/hayır) veya sürekli ölçeklerle aynı örnekleme dört kere sorarak elde etmeyi önermiştir. Böylece, teorik modele uygun olarak ölçüm gerçekleştirilebilmiştir (Kang, 2006: 671). Bu şekilde kültürleşme stratejileri belirlenebilmiş ve stratejilerin örneklemin katılım düzeyine bağlı olması sınırlılığı ortadan kaldırılmıştır.

Literatürde, iki boyutlu modellerin ortaya konulmasında Berry (1989)'nin önerdiği ölçeklendirme ve ölçme yöntemlerinden farklı yöntemlere de başvurulabilmektedir. Bu kapsamda, birtakım istatistiksel yöntemler doğrultusunda örneklem gruplara ayrılarak farklı kültürleşme stratejilerinin temsilcileri haline getirilmektedir. Bu istatistiksel yöntemler farklılık göstermektedir. Kümeleme analizi (Schwartz ve Zamboanga, 2008; Rasmi vd., 2014; Choi vd., 2016) bu yöntemlerden biridir. Diğer taraftan, medyan bölme (Ward ve Rana-Deuba, 1999: 430-431; Vinokurov, Trickett, Birman, 2002; Seo vd., 2012 ve orta nokta bölme (Ferguson vd., 2012; Ozer ve Schwartz, 2016: 11) gibi daha basit sınıflama yöntemlerinin de kullanıldığı görülmektedir. Ölçme yöntemleri farklı olmakla birlikte, bu tür ölçümlerin gerçekleştirilebilmesi için katılımcılara belirli kültür unsurlarına yönelik tutum veya davranışı ölçen ifadelerin kök ve baskın kültüre bağlılığı anlama amacıyla sorulması gerekmektedir. Dolayısıyla, aynı ölçek örnekleme iki kere sorulmalıdır. Cuellar vd., (1995)'nin 1980 yılında geliştirdiği ARSMA (*Acculturating rating scale for Mexican Americans*) ölçeğini revize ederek uyguladığı ARSMA II ölçeği

bu yöntemi kullanan araştırmalar için bir temel ölçek niteliğindedir. Bu yöntemler, iki ölçek değerlerini yüksek ve düşük olarak kategorize etme yoluyla dört boyut elde etme mantığına dayanmaktadır. Ancak Berry (1998), boyutların yüksek ve düşük şekilde iki parça haline getirilerek dört stratejiyi ortaya çıkarma şeklinde dizayn edilen araştırma ölçümlerinin istenilen yöntemler olmadığını vurgulamıştır. Ayrıca, bu yöntem sonucunda oluşan stratejilerin birbirlerinden bağımsız olmaları konusunda yeterli açıklık bulunmamaktadır (Kang, 2006: 671). Ancak, Rudmin (2003), Rudmin (2009) ve Schwartz vd., (2010: 239)'e göre Berry'nin 2x2 şeklinde tasarladığı kültürleşme matrisinin oluşturulabilmesi için örneklemin yüksek/düşük şeklinde kategorize edilmesi, dolayısıyla medyan bölme veya örneklemden bağımsız orta nokta bölünümü gibi işlemlerin gerçekleştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Dolayısıyla, Berry'nin, eleştirdiği metodolojiyi kendisinin mecbur hale getirdiği düşünölmektedir.

Kültürleşme stratejilerinde iki boyutlu modelin kullanıldığı araştırmalar, Kang (2006: 670-672) tarafından sınıflandırılmıştır. Buna göre bir önceki birkaç paragrafta ifade edilen ve dört farklı kültürleşme stratejisinin iki ölçeğe yüksek/düşük değer atamalarıyla belirlendiği araştırmalar boyutsal yaklaşım (*dimensional approach*) şeklinde adlandırılmaktadır. Bununla birlikte, her bir kültürleşme stratejisi için ayrı boyutların kullanılması ile de ölçüm gerçekleştirilebilmektedir. Bu tür ölçüm Berry vd., (1989) tarafından açıklanmıştır. Kültürleşme stratejilerinin bu şekilde ölçülmesi sınıflandırma yaklaşımı (*typological approach*) olarak adlandırılmaktadır.

Tavsiye edilmemekle birlikte, kesim noktası yöntemi de kullanılabilir. Kesim noktası (*cut off point*) ile yüksek ve düşük kategorisindeki katılımcı sayısını dengeli hale getirmek mümkündür. Böylece her bir strateji yeterli sayıda katılımcı ile temsil edilecektir. Ancak bu tür bir kategorileştirme yöntemi, her bir örneklem için farklı bir kesim noktası ortaya çıkaracaktır. Bu da araştırma sonuçlarının birbirleri ile karşılaştırılmasını güçleştirecektir (Schwartz vd., 2010: 239). Ancak, kümeleme analizlerinde dört stratejiden az veya fazla sayıda strateji ortaya çıkabilmektedir (Schwartz ve Zamboanga, 2008; Schwartz, 2010: 239). Bu da tüm stratejilerin geçerli olduğu varsayımı (Rudmin, 2003; Schwartz, 2010: 239) ile çelişmektedir. Nitekim, kümeleme analizi ile kültürleşme stratejilerini belirleyen araştırmalar (Schwartz ve Zamboanga, 2008; Resmi vd., 2014; Choi vd., 2016; Keser, 2015; Yjala ve Jajinskaja-Lahti, 2010; Alvarez vd., 2014) incelendiğinde, tecrit stratejisine has bir kümenin ortaya çıkmadığı ya da oldukça sınırlı bir ölçüde temsil edildiği söylenebilir.

Medyan bölme ve kesim noktası gibi yöntemler, Berry'nin söz konusu dört stratejisinin örneklem içerisinde temsil edilebilme olasılığını arttırma avantajına sahiptir (Schwarz vd., 2010: 239). Ancak, kümeleme analizinin gerçekleştirilmesi veya sürekli değişkenlerin kullanılması yoluyla daha güçlü veriler elde edilebileceği ifade edilmiştir (Rudmin, 2003: 17; Demes ve Geerarert, 2014: 100).

Literatürde aynı ölçeğin örnekleme üç kez uygulandığı da görölmüştür (Ferguson vd., 2012; Ozer ve Schwarz, 2016). Bu durumun nedeni, çalışmanın üç boyutlu olması, yani üç farklı kültüre yönelik kültürleşme eğiliminin tespit edilmesi ve boyutsal yaklaşımın benimsenmesidir. Buna karşın, bahsedilen analiz yöntemlerinin kullanılması ile birlikte aynı ölçeğin örnekleme sadece bir kere sorularak dört farklı kültürleşme stratejisinin elde edildiği görölmüştür. Kültürleşme stratejilerinin bu şekilde elde edilmesine AHIMSA (*The Acculturation, Habits and Interests Multicultural Scale for Adolescents*) ölçeği örnek olarak verilebilir. Ölçek, Unger vd., (2002)'nin, ARSMA II ölçeğine göre daha kısa ve kullanışlı bir ölçek geliştirme amacıyla geliştirilmiştir. Ancak sonuç olarak ARSMA II'nin aksine, aynı ifadelerin örnekleme iki yerine bir kere sorulması ile kültürleşme stratejilerinin tespit edilebileceği farklı bir ölçek ortaya

çıkmıştır. Ölçeğin farklılığı ise veri toplama sürecinde klasik yöntemlerden farklılaşmakla kendisini göstermektedir. Çalışma bu yönüyle bir istisnayı oluşturmaktadır.

Buraya kadar bahsedilen unsurlar, kültürleşme stratejilerini elde etmek için gerçekleştirilen ölçek ve ölçüm konularını kapsamıştır. Kültürleşme çalışmalarında amaç, kültürleşme düzeyinin tutum ve davranışlarda farklılığa sebep olup olmadığına anlaşılması amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bunun için, ikinci aşamada, elde edilen kültürleşme stratejilerine göre analizlerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Buna göre, kültürleşme stratejileri belirlendikten sonra farklılık (*variance*) analizleri ile araştırma hipotezlerinin test edildiği söylenebilir. Bununla birlikte, kültürleşme eğiliminin birtakım tutum ve davranışları açıklamasında etki analizleri de kullanılmaktadır (Pham ve Harris, 2001; Cleveland vd., 2011; Cleveland vd. 2013; Cleveland vd. 2015; Coi vd., 2016; Kızgın vd., 2018a; Kızgın vd., 2018b). Etki analizini kullanan araştırmaların amacı kültürleşme stratejilerini ele alan diğer araştırmalar ile aynı olmasına karşın, bu araştırmalar dizayn edilme bakımından farklıdır. Buna göre, ölçekler kültürleşme stratejilerini belirleme odaklı iki boyutlu modeli benimseyen araştırmalardaki gibi sadece baskın kültüre yönelim ve kök kültüre yönelim boyutlarından oluşmaktadırlar. Ancak, analiz aşamasında medyan bölme veya boyutların aritmetik ortalama değerlerini alma yerine, bu boyutların, açıkladığı düşünülen diğer tutum ve davranış boyutları ile karşılıklı etkileşimini tespit eden etki analizleri kullanılmaktadır. Bu bakımdan, tutum ve davranışların açıklanmasında baskın kültürün bir davranış eğilimindeki etkisi için ayrı, kök kültürün etkisi için ayrı hipotezler kurulmaktadır. Bu tür etki araştırmalarında kullanılan ölçeklerde, kültürleşme eğilimi tek bir boyuttan oluşabileceği (Kızgın vd., 2018a) gibi çok boyuttan da oluşabilmektedir (Cleveland vd., 2011; Cleveland vd. 2013; Cleveland vd. 2015; Kızgın vd., 2018b).

Kültürleşme araştırmalarının bu denli yapısal farklılıklar ile birbirlerinden ayrılmalrı, bu araştırmaların ayırt edilmesini güçleştirmektedir. Bu durum ayrıca, literatüre hakim olmayan araştırmacıların araştırma dizaynında farklı problemlerle karşılaşmalarına yol açabilmektedir. Söz gelimi, etki analizinde kullanılan bir ölçek ile kültürleşme stratejilerinin tespit edilmesi yanılgısına düşülebilmektedir. Esasen, turizm alanında yürütülen birtakım kültürleşme araştırmalarında, ancak etki analizlerinde kullanılabilecek olan ölçeklerin araştırma dizaynında kullanıldığı ve aynı araştırmalarda, elde edilen bulgular üzerinden katılımcıların kültürleşme stratejilerini çıkarsama hatasına düşüldüğü görülmüştür. Bu duruma verilebilecek bir örnek, Hung vd. (2013) tarafından Çin'de gerçekleştirilen araştırmadır. Çalışmada model ve modele has ölçek kullanımı yerine etki analizlerinde kullanılan ölçek ile kültürleşme stratejileri üzerinden davranış eğilimi tespit etme hatası icra edilmiştir. Benzer bir durum Juan-Vigaray vd. (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da gözlemlenmiştir.

3.1. Kültürleşme ve Turizm Bağlantısı

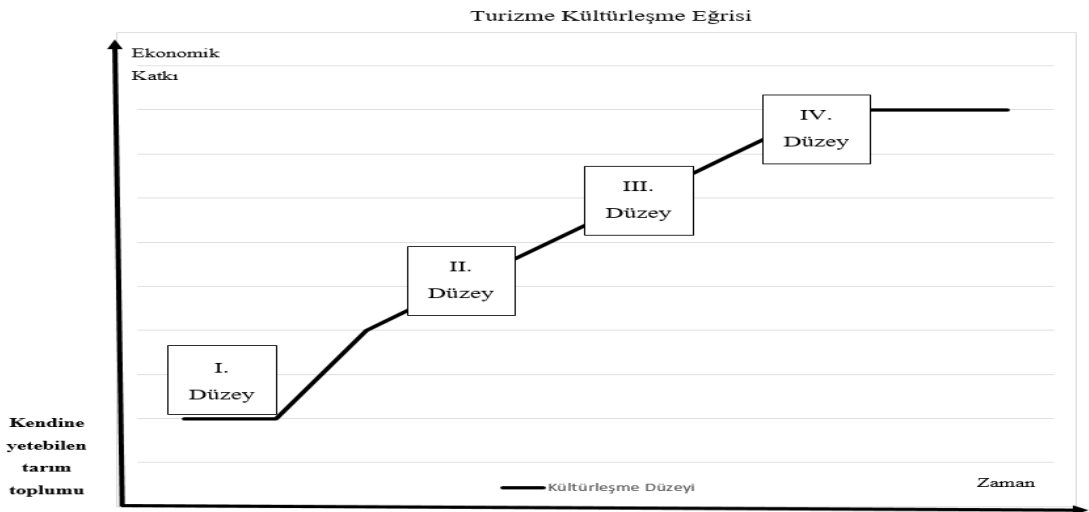
Destinasyonlarda muhataplar bağımsız olarak etkileşime bulunmaktadır. Bu bağımsızlık aynı zamanda kültürleşmenin oluşma kriteridir (Kvernmo, 2006: 237). Bu nedenle kültürleşme olgusunun test edilmesi için destinasyonlar kıymetli sahalardır (Macleod, 2004: 10; Berry, 2005: 699). Buna rağmen, kültürleşme olgusunun turizm kapsamında değerlendirilmesi ancak 1960'lı yıllarda ilk kez Nunez (1963) tarafından gerçekleştirilmiştir. Antropoloji disiplinin turizme ilgisi ise 1970'li yıllarda başlamıştır (Nash ve Smith, 1991: 13). Yüz yılı geçkin bir teorinin turizm alanında bu denli geç değerlendirilmiş olması, antropologların turizm çalışmalarını teorik ve metodolojik olarak yetersiz görmesi (Dann, Nash ve Pearce, 1988; Berno ve Ward, 2005: 595;

Burns, 2004: 15) ve turizme yönelik ilginin antropoloji disiplininde sınırlı olması (Nash ve Smith, 1991: 12) ile açıklanmıştır.

Bir kültürleşme modelinin destinasyondaki kültürel etkileşime uyarlanabileceği fikri ilk kez Graburn (1980: 64-65) tarafından geliştirilmiştir. Bundan birkaç yıl sonra, kültürleşme teorisinin turizme uyarlanabileceği noktasında, Furnham (1984: 41, 54, 55), göç literatürünün turizm araştırmalarına uygulanabileceğini iddia etmiştir. Çalışmada, göçmenler ve eğitim alanlar üzerine gerçekleştirilen araştırmaların, turistler üzerine de uygulanabileceği ifade edilmiştir. Teorinin ön koşullarının turizm alanında uygulanabilme gerekçesi ilerleyen yıllar içerisinde iki araştırma tarafından açıklanmıştır. Bu çalışmalardan ilki olan Berno ve Ward (2005: 593)'a göre psikolojide kültürler arası farklılık test edilmekte ve bu araştırmalarda kültürleşme teorisi kullanılmaktadır. Yerli halk ve turist etkileşimi ise, kültürel farklılığı doğrudan temsil etmektedir. Dolayısıyla kültürleşme modelleri turizm olgusunu test etmede kullanılabilecek en iyi sentezlenmiş teorilerden biri olarak kabul edilmiştir. İkinci çalışma olan Ward (2008) ise bu çıkarsamayı bir adım öteye götürerek, göçmenler üzerinde uygulanan diğer bütün teorilerin turizm kapsamında uygulanabileceğini savunmuştur. Çalışmada destinasyonların kültürleşme teorisinin test edilmesinde bir laboratuvar konumunda olduğu iddia edilmiştir. Buna karşılık, Ward (2008) tarafından nasıl sorusunun cevabı verilmemiştir.

Turizm literatüründe kültürleşme kavramını ilk ele alan çalışmalardan bir diğeri Kariel (1989)'dir. Kariel (1989), İsveç'in turizm gelişimi sürecinde, yerli halkın zaman içerisinde turist kültürüne kültürleştiği ifadesini kullanmıştır. Turist kültürüne kültürleşmek, turistlerin ait olduğu veya destinasyonda yansıttığı kültür öğelerinin içselleştirilmesidir. Çalışma, "turizme kültürleşme" terimini kullanması nedeniyle önem taşımaktadır. Burada, kültürleşme stratejileri bağlamında çalışma ele alınacak olursa, yerli halkın turist kültürüne uyduğu yani entegre olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmada özümleme noktasına varacak düzeyde bir kültürleşme eğilimi tespit edilmiştir. Çalışmanın bir diğer önemli kısmı, turizme kültürleşme eğrisinin geliştirilmiş olmasıdır. Eğri, zaman ve finansal kazanım fonksiyonlarını göz önünde bulundurarak, dört düzeye dayalı ve turizmin yol açtığı kültürel dönüşümü konu edinen turizme kültürleşme sürecini görsel hale getirmiştir. Söz konusu turizme kültürleşme eğrisi Şekil 2'de görüldüğü gibidir (Kariel, 1989: 65-67).

Şekil 2: Turizme Kültürleşme Eğrisi

Kaynak: Kariel (1989: 65-67)

Eğri kapsamında, zirai geçime dayalı kırsal toplum, turizmle tanışması ile birlikte, dört aşamalı kültürleşme sürecine girmektedir. Birinci düzeyde, turizmin modernleştirici etkisi deneyimlenmektedir. İkinci düzeyden itibaren kültürleşme sürecine girilmekte, yerel kültürler has değerler unutulmakta ve yozlaşma baş göstermektedir. Üçüncü düzeyde kültürleşmenin şiddeti artmakta, dördüncü düzeyde yerel kültür ve doğanın sürdürülebilirliğini sağlama bilinci gelişmeye başlamaktadır.

3.2. Turizmde Kültürleşme Süreci

Destinasyonlarda kültürleşme olgusunun varlığı bilinmekle birlikte kültürleşmenin nasıl bir süreç sonucunda gerçekleştiğini tanımlayan bir model bulunmamaktadır. Bu modelin somut hale getirilmesinde nasıl sorusunun cevaplanması önemlidir. Zira kültürleşen kimselerin nasıl kültürleştiğini tespit etmek, kültürleşmenin sonuçlarını öngörebilme adına gereklidir (Lee ve Cox, 2007: 194). Nasıl sorusunun cevaplanması için, destinasyonlarda kültürleşmeye yol açtığı düşünülen unsurların (Carter ve Beeton, 2004: 422) tanımlanması gerektiği düşünülmektedir. Bu unsurların, kültürler arası etkileşim ve gösterim (özendirme) etkisi olduğu düşünülmektedir. Kültürel etkileşim, göç olgusunda olduğu gibi turizm için de geçerlidir. Hoivik ve Heiberg (1980: 69-70)'e göre turist ile yerli halk arasında güçlü bir ilişki olmaması durumunda turistin yerli halk üzerindeki kültürel etkisi azalmaktadır. Turizm sisteminin sağladığı etkileşim ise kesintilidir. Dolayısıyla, bu kesintili etkileşimin kültürleşmeyi güçleştirdiği düşünülmektedir (Khawaja vd., 2014: 172; Rasmi vd., 2014). Yine de kesintili etkileşimin kültürleşme sürecini engellemeyeceği söylenebilir (Ferguson ve Bornstein, 2012: 168; Ferguson, 2013: 249-250; Ozer ve Schwartz, 2016: 1). Ancak, kültürel etkileşim tek kültürleştirici unsur değildir. Nitekim, Gjerard (2005), destinasyonda turistlerle etkileşim kurulmasa dahi yerli halkın kültürleşme sürecine dahil olduğu şeklinde farklı bir sonuç elde etmiştir. Bu noktada, kültürleşmeyi oluşturan diğer unsur olan gösterim etkisi devreye girmektedir. Literatürde, genç nüfusun turist davranışları ve değerlerini benimsemelerinin nedeni olarak (Saveriades, 2000: 154-155; Fisher, 2004: 432) gösterim etkisinin tetikleyici rol oynadığı düşünülmektedir (Mason, 2003: 44). Nitekim, Oktik (2001: 149), Muğla'daki çiftçi kadınların turistlere özenmelerinin sonucu olarak yeni nesillerin bu kültürü benimzediklerini tespit etmiştir. Hale-Özel ve Kozak (2016: 11) ise buna işaret eden bir diğer bulguya Kapadokya bölgesinde ulaşmıştır. Dolayısıyla, kesintili etkileşim ile oluşan kültürleşme sürecinin gösterim etkisi ile desteklendiği söylenebilir (Soontayatron, 2010: 78). Zira, kesintili etkileşim yoluyla başlayan kültürleşme sürecinde, fikir ve değer alışverişinin bir sonucu olarak muhatabın değer yargılarını benimsemeye meyledilmektedir (Sharpley, 2006: 132), gösterim etkisi ile de muhatabın dış görünüşü taklit edilmektedir (Fisher, 2004: 432-435)

Destinasyonlardaki kültürleşmenin her iki kesimi de kapsadığı düşünülmektedir (Nash, 1981: 468). Yine de, destinasyonlarda kültürleşen grubun genellikle yerli halk için geçerli olduğu söylenebilir. Bu durumun nedenleri, yerli halkın uzun süren turistik etkileşime muhatap olması ve turistlerin etkileme potansiyelinin daha yüksek olmasıdır (Reisinger, 2015 :28). Zira kültürleşmenin uzun süreli bir etkileşimi gerektirmesi (Berry, 2005: 699), norm, değer yargıları ve gelenekleri dönüştürmesi, bir diğer değişle genotipik davranışların ortaya çıkması için gereklidir. Başka bir görüşe göre, bu nedenler, etkileşimin doğası, etkileşime girenlerin sosyal ve ekonomik gücü ile nüfus içerisindeki ağırlıkları olmak üzere üç faktöre dayanmaktadır. Buna göre kültürleşme, zengin ve yoksul bölgeler arasında geçerli olan bir olgudur (Burns, 1999: 99). Bu bağlamda, destinasyonlardaki yerli halkın genellikle ziyaretçilere kıyasla düşük gelir grubunda olduğu ve hizmet veren konumunda bulunması dolayısıyla koşullarını, turistlere uyarladığı bir gerçektir (Burns, 2002; Mathieson ve Wall, 2006: 264). Zira,

turizm hareketliliği genellikle gelişmiş ölkelerden gelişmekte olan ölkelere doğru bir seyir izlemektedir (Berno ve Ward, 2005: 597). Bu nedenle, yerli halk ile turistler arasında eşit olmayan bir ilişki oluşmaktadır (Burns, 1999: 73). Bu da, bahsi geçen kültürleşme koşullarının destinasyonlarda oluştuğunu göstermektedir. Bu durumda, yerli halkın turistlerin maddi üstünlüklerini kabul etmesi, onları taklit etmelerine neden olabilecektir (Mathieson ve Wall, 2006: 235). Dolayısıyla, turistlerin gelişmiş bir ölkeden gelmesi durumunda, turistler kültürleşme ilişkisinde baskın kültür haline gelebilecektir (Mason, 2003: 29; Soontayatron, 2010: 97). Bu da, turistleri kültürleşiren grup haline getirmektedir. MacLeod (2004: 183) bu durumu, turistlerin yerli halka yeni roller vermesi şeklinde özetlemiştir. Kısaca özetlemek gerekirse, turistlerin maddi üstünlükleri ve hizmet alan konumunda olmaları, yerli halkın onlara özenmesine neden olmaktadır. Özenme etkisi turistleri baskın taraf haline getirmekte ve muhataplar arasında etkileşim turist kültürünün aşılmasında vesile olmaktadır. Bu fikri destekler şekilde Burns (1999: 98), turistlerin kültürel değerlerinin benimsenmesini “aşılama (*infusion*)” terimi ile ifade etmiştir. Bu sürecin sonunda, yerli halk kültürel anlamda dönüşen yani kültürleşen grup rolüne girmektedir. Turistlerin destinasyonda gösterdiği tatile has tavırlar ile birlikte potansiyel ekonomik katkının bu davranışlara olan müsamaha düzeyini artırması ise, söz konusu kültürleşmenin etkisini arttırmaktadır (Burns, 1999: 73; Gössling vd., 2002: 542; Carter ve Beeton, 2004: 426-427).

Kültürleşme hususunun nasıl olduğunu anlamak kadar, kültürleşen grubun hangi kültüre kültürleştiğini anlamak da önemlidir. Bunu anlamak için ilk turistik kültürleşme çalışması olan Nunez (1963)'in çıkarsaması irdelenmelidir. Nunez (1963: 352) kültürleşme terimini “weekendismo” terimi ile kavramsallaştırmıştır. Yazar weekendismo terimi ile metropollerden gelen ziyaretçilerin bölgeye kent kültürünü aşılmasını ifade etmiştir. Bu çıkarsamayı doğrular şekilde, Nash (1981: 461), turizm yoluyla yerli halkın kültürleşeceği şeyin, sanayileşmenin tetiklediği kültürün olacağını iddia etmiştir. Zira, pasif taraf, medya veya kültürü yaygınlaştıran araçlar yoluyla diğer kültürden etkilenebileceği gibi (Demont-Heinrich, 2011: 666) doğrudan iletişim yoluyla da etkilenebilmektedir (Berry ve Sabatier, 2010: 192-194). Böylece, endüstrileşmiş toplumların geçirdiği kültürel değişim, o kültürün ağırlıklı olarak ziyaret ettiği bölgelerde gerçekleştirdiği etkileşim yoluyla, sanayileşme sürecinden geçmemiş olan topluluğun kültürel olarak sanayi toplumu ile benzeşmesini sağlayabilmektedir. Sürecin sonunda, sanayi devriminin etkilerini deneyimlemeyen bir topluluk, metropol kültürü ile etkileşim kurma yoluyla, metropol kültürüne doğru kültürleşmektedir.

Kültürleşmenin iki taraflı bir kültürel dönüşümü konu edinmesi, turistleri de sürece dahil etmektedir. Turizm alanında yürütölen kültürel etkileşim konulu araştırmalarda örneklem grubu olarak turistlerin araştırma konusu edildiği görölmüştür (Juan-Vigaray, Sarabia-Sanchez, Garau-Vadell, 2013: 115; Rasmi vd., 2014: 311; Choi vd., 2016: 1). Bu durumun temel nedeni, turizm faaliyetleri kapsamında gösterilen etkileşimin, göçlere kıyasla daha yüzeysel olmakla birlikte (Ward vd., 2001), kültürleşme modeli içerisinde değerlendirilmesi (Choi vd., 2016: 5-7) ve bu sebeple, turizm faaliyetlerinin dolaylı olarak bir göç hareketi şeklinde lanse edilmesidir (Sevim ve Hall, 2016: 135). Öyle ki, yirminci yüzyılın getirdiği hareketlilik çağı, karmaşık bir küresel hareketliliği tetiklemiştir. Bu kapsamda, turizm olgusu, göç hareketliliklerinin bir alt kümesi olarak görölmüştür (Cohen ve Cohen, 2012: 2181). Bu sebeple, turistler de birer göçmen olarak kabullenilmiş ve araştırmalar bu grupları konu edinmiştir. Tablo 3'te söz konusu durum görölmektedir.

Tablo 3: Kültürel Etkileşime Muhatap Olan Gruplar

Yer Değişirme	İlişkide Bulunma İsteği	
	Gönüllü Olanlar	Gönüllü Olmayanlar
Yerleşik Olanlar	Etnik Kültürel Gruplar	Yerli Halk
Göçebe Olanlar		
Sürekli	Göçmenler	Mülteciler
Geçici	Konuklar (sojourn)	Barınak Arayıcılar

Kaynak: Şeker, B. D. (2006)

4. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, kültürleşme teorisinin turizm alanına ne şekilde entegre edebileceğini açıklamayı amaç edinmiştir. Bu kapsamda, sosyoloji ve antropoloji literatüründeki kültürleşme literatürü ile turizm odaklı kültürleşme çalışmaları incelendiğinde, genel anlamda bir belirsizliğin olduğu görülmüştür. Bu kapsamda, turizmin kültürleşme sürecindeki rolü ve etkisinin netleştirilemediğini iddia eden çalışmaların (Mathieson ve Wall, 1982: 161; Berno ve Ward, 2005: 594) bugün hala geçerliliğini koruduğu söylenebilir. Diğer taraftan, çalışma kapsamında vurgulandığı gibi, destinasyonlarda deneyimlenen kültürel etkileşimin kültürleşme teorisi çatısı altında değerlendirilebileceği söylenebilir. Bu iddiaya yönelik deliller, araştırmanın muhtelif kısımlarında, doğrudan kültürleşme literatürüne ait çalışmaları referans göstererek ifade edilmiştir. Bu nedenle, turizm alanının kültürleşme teorisinin önkoşullarını sağlayıcı birçok özelliğe sahip olduğu düşünülmektedir. Bu özelliklerden ilki ve en önemlisi olarak, turizm sistemi on yıllardır kültürel etkileşime ev sahipliği yapan kıymetli destinasyonlara sahip olmuştur. Bu nedenle kültürleşme teorisine has önermelerin farklı etkileşim sahalarına sahip olan destinasyonlarda test edilmesinin ilgi çekici sonuçlara vesile olacağı düşünülmektedir. Yine, turizm sisteminin içerisinde bulunan kimselerin, doğrudan veya dolaylı olarak farklı kültürler ile kültür alışverişinde bulunması aşikardır. Bu durum, boylamsal araştırmalar için önemli örneklem gruplarının varlığını işaret etmektedir. Yine, kültürleşme literatüründe yer alan kültür şokunun turizm sisteminde tartışılması, literatürün gelişim ivmesi bakımından önemli katkılara vesile olacaktır. Yine de, bu tür araştırmaların hayata geçirilmesi için bilimsel bir zemin gerekmektedir. İşte turizm alanının kültürleşme teorisi kapsamında değerlendirilmesindeki en büyük engeli bu bilimsel zemin yoksunluğu teşkil etmektedir. Turizm araştırmaları incelendiğinde bu yoksunluk kolaylıkla anlaşılacaktır. Söz gelimi, Gjerald (2005), yerli halkın kültürleşmesi üzerine araştırma gerçekleştirilmesine karşın, araştırmada kültürleşmeyi yalnızca bir kavram olarak incelenmiş ve herhangi bir teorik açıklama veya model belirtilmemiştir. Moon vd. (2019: 7-8), kültürleşme olgusunu ölçtüğünü delil göstermesine karşın araştırma tasarımını gömülü teori üzerine kurgulamıştır. Dolayısıyla, bu bilimsel zemin yoksunluğu içerisinde öne çıkan birincil unsur, destinasyonlardaki turizm sistemine has kültürel etkileşimin yol açacağı kültürleşmenin ampirik olarak ne şekilde test edileceğinin belirsiz olmasıdır. Bu nedenle, turizme has bir kültürleşme ölçeğinin oluşturulması, uzun vadede turizm literatürüne önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Ancak, böyle bir ölçeğin ve turizme has bir modelin tasarlanabilmesi için birtakım unsurlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Dikkat edilecek unsurların belirlenmesi için ise hem turizm alanına hem de kültürleşme literatürüne hakim olmak gerekmektedir. Zira ancak bu şekilde iki farklı alanı metodolojik olarak entegre etmek mümkün olacaktır. İşte bu çalışma, kültürleşme literatüründeki esasları ortaya koyan temel çalışmalar ile birlikte, turizm alanının kültürleşme ile ne şekilde entegre edilebileceğini doğrudan ve dolaylı olarak irdeleyen çalışmaları incelemiştir. Bu kapsamda, turizm odaklı bir kültürleşme modeli veya ölçeği

geliştirecek olan araştırmacıların dikkate alması gereken hususların şu şekilde olacağını öngörmüştür.

Öncelikle, destinasyonlarda çalışma gerçekleştirecek bir kültürleşme çalışmasının kültürleşme modellerini doğrudan uygulaması, araştırma sonuçlarının güvenilirliğini sınırlandıracaktır. Zira böyle bir anlayış, istihdam niyetiyle metropollere göçen kitlelerin kültürel dönüşüm sürecini tespit etme amacıyla geliştirilen kültürleşme modellerini yerli halka uygulamak anlamına gelmektedir. Esasen Ward (2008: 111), turizm araştırmalarının bu şekilde kültürleşme modellerini kullanabileceğini savunmuştur. Ancak, böyle bir uygulama, turistlerin göçmen, yerli halkın ise çoğunluk statüsüne yerleştirilmesi anlamına gelmektedir. Oysa turizm alanında baskın grup yerli halk yerine turistlerdir. Bu da, kültürleşme modellerinin uyarlanması gerekliliğini akla getirmektedir. Dolayısıyla, bir kültürleşme modelini turizm alanında test edecek olan turizm araştırmacısının şu hususlara dikkat etmesi gerektiği düşünülmektedir.

1. Turizme özel bir kültürleşme modeli veya ölçeği ile yerli halkın kültürleşmesinin ölçülmesi amaçlanıyorsa, destinasyonların yapısı gereği, birden fazla kültüre kültürleşmeyi karşılayacak bir model türü benimsenmelidir. Kültürleşme stratejisi temelli iki boyutlu modeller bu durum için uygun değildir. Bu husus, yeni bir kültürleşme türü ortaya koyan MacLahen vd., (2004: 346) tarafından da ortaya konulmuş olup tek boyutlu ve iki boyutlu modellerin uygunluğu tartışılmıştır. Turizmin doğası gereği çok kültürlü etkileşimi gerektirdiğinden, iki boyutlu kültürleşme modellerinin turizm sistemi tarafından uyarılmış kültürleşmeyi karşılamayacağı ortadadır. Ancak, tek bir homojen kültürün bulunduğu bir destinasyonda iki boyutlu modellerin uygulanmasında bir sakınca gözükmemektedir. Bu bağlamda, sosyoloji çalışmalarının homojen yapı gösteren ikincil konutları temel almasının yerinde olduğu düşünülmektedir.

2. Turistlerin kültürleşme durumu test edileceği zaman, gönüllü turizmi, ikincil konutlar, emekli konaklama gibi turizm türlerinin dışında yer alan kültür şokuna yol açtığı düşünülen seyahat deneyimlerinin konu edilmesi kültürleşme teorisinin uygulanması için gereklidir.

3. Kültürleşme teorisinde göçmenlerin yerleştiği bölgeler ağırlıklı olarak büyük şehirlerdir. Destinasyonda ise turistlerin büyük şehirlerde ikamet eden kimseler olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla, turizm odaklı bir modelin büyük şehir kültürünü aktaran ve alan muhatapları göz önünde bulundurması gerekmektedir. Bunun için, öncelikle, büyük şehir kültürünün ne olduğu tam olarak belirlenmelidir. Daha sonra büyük şehir kültürünün destinasyonlara nasıl taşındığı test edilebilir.

4. Göç çalışmalarından farklı olarak, turizm, bir seyahat deneyimi içerdiğinden, turist davranışı kendisine has farklılıklara sahiptir. Bu nedenle, turizm odaklı bir kültürleşme modelinde turist davranışlarını oluşturan özün tespit edilmesi ve bu özün ortaya koyduğu dönüşüm süreci net olarak belirlenmelidir. Turist davranışlarının tanımlanması ve ölçülebilir hale getirilmesi durumunda, bu davranışlar homojen bir kültür olarak kabul edilebilir. Böylece, destinasyonlardaki çok kültürlülüğün kaynaklanan ölçüm handikabı aşılabilir ve bu şekilde, iki boyutlu kültürleşme modeline has ölçüm uygulamaları destinasyonlarda test edilebilir.

5. Destinasyondaki turizm türü, destinasyona turist gönderen mahrecin sosyolojik yapısı, muhataplar arasındaki etkileşimin yoğunluğu ve içeriği, kültürleşme sürecinde etkili olacağından dikkate alınmalıdır. Beşinci maddede bahsedilen bu dört unsurun dördü de birbirleri ile ilişkilidir. Zira, turizm türü, destinasyona turist gönderen

mahrecin sosyolojik yapısı, muhataplar arasındaki etkileşimin yoğunluğu ve içeriği üzerinde belirleyici rol oynayacaktır. Türkiye destinasyonlarında ise herşey dahil konseptinin turizm sistemine yerleştiği bilinmektedir. Türk turizmindeki bu durum, kültürleşme çalışmalarında örneklem grubu belirlenmesinde oldukça ihtiyatli olma zorunluluğunu oluşturmaktadır. Bu bakımdan, araştırmacıların destinasyon tercihinde bulunurken, destinasyondaki turizm türünün yol açtığı kültürel etkileşime yoğunluğuna dikkat etmelidir.

Bu hususlar dikkate alınarak, turizm sisteminin çalışma prensiplerini göz önünde bulunduran ve nitelikli ölçekler ile desteklenmiş bir kültürleşme modelinin, literatürdeki önemli bir eksiği gidereceği düşünülmektedir.

5. Kaynakça

- Alba, R., ve Nee, V. (1997). Rethinking assimilation theory for a new era of immigration. *International migration review*, 31(4), 826-874.
- Alvarez, C. M., Dickson, P. R., ve Hunter, G. K. (2014). The four faces of the Hispanic consumer: An acculturation-based segmentation. *Journal of Business Research*, 67(2), 108-115.
- Andreeva, V. A., ve Unger, J. B. (2015). Determinants of host society acculturation and its relationship with health behaviors and outcomes: A new research and intervention framework. *Journal of immigrant and minority health*, 17(5), 1420-1426.
- Antonova-Ünlü, E., Sağın-Şimşek, Ç., Kavanoz, S. (2016). Türkiye’de yaşayan İngiliz kökenli göçmenlerin dil kullanım, tercih ve tutumları. *Yıldız Journal of Educational Research*, 1(1), 55-76.
- Arends-Toth, J., Van de Vijyer, F. J. R. (2003). Multiculturalism and acculturation: Views of dutch and turkish-dutch. *European Journal of Social Psychology*, 33, 249-266.
- Askegaard, S., Arnould, E. J., ve Kjeldgaard, D. (2005). Postassimilationist ethnic consumer research: Qualifications and extensions. *Journal of consumer research*, 32(1), 160-170.
- Bakker, W., Van Der Zee, K., ve Van Oudenhoven, J. P. (2006). Personality and Dutch emigrants' reactions to acculturation strategies. *Journal of Applied Social Psychology*, 36(12), 2864-2891.
- Baron, S. B. V., Mendoza, A. R. R., Rios, M. S. O. (2014). Cultural Shock, acculturation and reverse acculturation: the case of Mexican citizens travelling to and back from China and their competitiveness level. *Global Conference on Business and Finance Proceedings*, 9(1).
- Berno, T., ve Ward, C. (2005). Innocence abroad: a pocket guide to psychological research on tourism. *American Psychologist*, 60(6), 593.
- Berry, J. W. (1980). Acculturation as varieties of adaptation. In A. Padilla (Ed.), *Acculturation: Theory, models and findings* (pp. 9–25). Boulder, CO: Westview
- Berry, J. W. (1991). Understanding and Managing Multiculturalism: Some Possible Implications of Research in Canada. *Psychology and Developing Societies*, 3(1), 17-49.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied psychology*, 46(1), 5-34.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International journal of intercultural relations*, 29(6), 697-712.
- Berry, J. W. (2010b). Intercultural relations and acculturation in the Pacific region. *Journal of pacific rim psychology*, 4(2), 95-102.

- Berry, J. W., Kim, U., Minde, T., ve Mok, D. (1987). Comparative studies of acculturative stress. *International migration review*, 21(3), 491-511.
- Berry, J. W., Kim, U., Power, S., Young, M., ve Bujaki, M. (1989). Acculturation attitudes in plural societies. *Applied psychology*, 38(2), 185-206.
- Berry, J. W., Sabatier, C. (2010). Acculturation, discrimination and adaptation among second generation immigrant youth in Montreal and Paris. *International Journal of Intercultural Relations*, 34(3), 191-207.
- Berry, J. W., Sabatier, C. (2010). Acculturation, discrimination and adaptation among second generation immigrant youth in Montreal and Paris. *International Journal of Intercultural Relations*, 34(3), 191-207.
- Bilge-Zafer, A. (2016). Göç çalışmaları için bir anahtar olarak "kültürleşme" kavramı. *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi*, 19(30), 75-92.
- Birman, D., ve Simon, C. D. (2014). Acculturation research: Challenges, complexities, and possibilities. *APA handbook of multicultural psychology*, 1, 207-230.
- Boynueğri, E. (2018). *Türkiye'de uluslararası öğrencilerde kültürleşme stratejileri ile kimlik statüleri arasındaki ilişki*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Burns, G. L. (2004, March). Anthropology and tourism: Past contributions and future theoretical challenges. In *Anthropological Forum* (Vol. 14, No. 1, pp. 5-22). Taylor ve Francis Ltd.
- Burns, P. (1999). *An introduction to tourism and anthropology*. Routledge.
- Cabassa, L. J. (2003). Measuring acculturation: Where we are and where we need to go. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 25(2), 127-146.
- Canosa, A., Moyle, B. D., Moyle, C., Weiler, B. (2017). Anthropology and sociology in tourism doctoral research, *Tourist Studies*, 1-24.
- Cappellini, B., ve Yen, D. A. W. (2013). Little Emperors in the UK: Acculturation and food over time. *Journal of Business Research*, 66(8), 968-974.
- Carter, R. W., ve Beeton, R. J. S. (2004). A model of cultural change and tourism. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 9(4), 423-442.
- Castro, J., ve Rudmin, F. W. (2018). Multinational Bibliography on Acculturation (1818-2018) with Links to Abstracts or Full-text. *Online Readings in Psychology and Culture*, 8(1), 9.
- Chen, S. X., Benet-Martínez, V., ve Harris Bond, M. (2008). Bicultural Identity, bilingualism, and psychological adjustment in multicultural societies: immigration based and globalization based acculturation. *Journal of personality*, 76(4), 803-838.
- Chirkov, V. (2009). Critical psychology of acculturation: What do we study and how do we study it, when we investigate acculturation?. *International Journal of Intercultural Relations*, 33(2), 94-105.
- Choi, J. W., Lee, C. J., ve Noh, E. J. (2016). The Influence of Psychological Distance to Cultural Assimilation on Tourism Destination. *Indian Journal of Science and Technology*, 9(35).
- Cleveland, M. (2018). Acculturation to the global consumer culture: Ten years after and agenda for the next decade. *Journal of Global Scholars of Marketing Science*, 28(3), 257-271.
- Cleveland, M., ve Laroche, M. (2007). Acculturation to the global consumer culture: Scale development and research paradigm. *Journal Of Business Research*, 60(3), 249-259.
- Cleveland, M., Erdoğan, S., Arıkan, G., ve Poyraz, T. (2011b). Cosmopolitanism, individual-level values and cultural-level values: A cross-cultural study. *Journal of Business Research*, 64(9), 934-943.

- Cleveland, M., Laroche, M., ve Hallab, R. (2013). Globalization, culture, religion, and values: Comparing consumption patterns of Lebanese Muslims and Christians. *Journal of Business Research*, 66(8), 958-967.
- Cleveland, M., Laroche, M., Papadopoulos, N. (2015). You are what you speak? Globalization, multilingualism, consumer dispositions and consumption. *Journal of Business Research*, 68, 542-552.
- Cohen, E., ve Cohen, S. A. (2012). Current sociological theories and issues in tourism. *Annals of Tourism Research*, 39(4), 2177-2202.
- Dann, G., Nash, D., ve Pearce, P. (1988). Methodology in tourism research. *Annals of tourism research*, 15(1), 1-28.
- Demes, K. A., ve Geeraert, N. (2014). Measures matter: Scales for adaptation, cultural distance, and acculturation orientation revisited. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 45(1), 91-109.
- Demont-Heinrich, C. (2011). Cultural imperialism versus globalization of culture: riding the structure-agency dialectic in Global Communication and media studies, *Sociological Compass*, 5(8), 666-678.
- Doğan, H. Z. (1989). Forms of adjustment: Sociocultural impacts of tourism. *Annals of tourism research*, 16(2), 216-236.
- Domínguez, S., ve Maya-Jariego, I. (2008). Acculturation of host individuals: Immigrants and personal networks. *American Journal of Community Psychology*, 42(3-4), 309.
- Doucerain, M., Dere, J., Ryder, A. G. (2013). Travels in hyper diversity: multiculturalism and the contextual assessment of acculturation. *International Journal of Intercultural Relations*, 37(6), 689-699.
- Emanuel, J. P. (2013). " Sherden from the Sea": The Arrival, Integration, and Acculturation of a'Sea People'. *Journal of Ancient Egyptian Interconnections*, 5(1).
- Ferguson, G. M. (2013). The big difference a small island can make: How Jamaican adolescents are advancing acculturation science. *Child Development Perspectives*, 7(4), 248-254.
- Ferguson, G. M., ve Bornstein, M. H. (2014). Tridimensional (3D) acculturation: Culture and adaptation of Black Caribbean immigrants in the USA. In *Global perspectives on well-being in immigrant families* (pp. 31-51). Springer, New York, NY.
- Ferguson, G. M., Bornstein, M. H. (2012). Remote acculturation: the americanization of Jamaican islanders. *International Journal of Behavioral Development*, 36(3), 167-177.
- Fisher, D. (2004). The demonstration effect revisited. *Annals of Tourism Research*, 31(2), 428-446.
- Fu, K. (2015). A brief literature review on acculturation strategies of overseas students. *English Language Teaching*, 8(8), 121-127.
- Furnham, A. (1984). Tourism and Culture Shock, *Annals of Tourism Research*, 11, 41-57.
- Gjerald, O. (2005). Sociocultural impacts of tourism: A case study from Norway. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 3(1), 36-58.
- Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American life*. Oxford University Press.
- Gössling, S. (2002). Human–environmental relations with tourism. *Annals of Tourism Research*, 29(2), 539-556
- Graburn, N. (1980). Teaching the anthropology of tourism. *International Social Science Journal*, 32(1), 56-68.
- Graves, T. D. (1967). Psychological acculturation in a tri-ethnic community. *Southwestern journal of anthropology*, 23(4), 337-350.

- Güvendir, E. (2016). ABD'de bulunan Türk öğrencilerin kültürlenme tutumları ve İngilizce başarıları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1745-1760.
- Hale-Özel, Ç., ve Kozak, N. (2016). An exploratory study of resident perceptions toward the tourism industry in Cappadocia: a Social Exchange Theory approach. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(3), 284-300.
- Høivik, T., ve Heiberg, T. (1980). Centreperiphery tourism and self-reliance. *International Social Science Journal*, 32(1), 69-98.
- Hung, K., Xiao, H., ve Yang, X. (2013). Why immigrants travel to their home places: Social capital and acculturation perspective. *Tourism Management*, 36, 304-313.
- Juan-Vigaray, M., Sarabia-Sanchez, F. J., Garau-Vadell, J. B. (2013). The acculturation of international residential tourists and their shopping behaviour. *Tourism Management*, 36, 115-118.
- Jun, J. W., Ham, C. D., ve Park, J. H. (2014). Exploring the impact of acculturation and ethnic identity on Korean US residents' consumption behaviors of utilitarian versus hedonic products. *Journal of International Consumer Marketing*, 26(1), 2-13.
- Kang, S. M. (2006). Measurement of acculturation, scale formats, and language competence: Their implications for adjustment. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 37(6), 669-693.
- Kariel, H. G. (1989). Socio-Cultural impacts of tourism in Austrian Alps. *Mountain Research and Development*, 9(1), 59-70.
- Keser, E. (2015). *Global tüketici kültürü ve etnik kimliğin ürün gruplarına göre tüketim alışkanlıkları üzerindeki etkisi: Türkiye uygulaması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Erzurum.
- Khawaja, N. G., Moiscuc, O., ve Ramirez, E. (2014). Developing an acculturation and resilience scale for use with culturally and linguistically diverse populations. *Australian Psychologist*, 49(3), 171-180.
- Kızgın, H., Jamal, A., ve Richard, M. O. (2018b). Consumption of products from heritage and host cultures: The role of acculturation attitudes and behaviors. *Journal of Business Research*, 82, 320-329.
- Kızgın, H., Jamal, A., Dey, B. L., ve Rana, N. P. (2018a). The impact of social media on consumers' acculturation and purchase intentions. *Information Systems Frontiers*, 20(3), 503-514.
- Kim, Y., ve Park, S. Y. (2009). Reverse acculturation: A new cultural phenomenon examined through an emerging wedding practice of Korean Americans in the United States. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 37(3), 359-375.
- Kuo, B. C. (2014). Coping, acculturation, and psychological adaptation among migrants: a theoretical and empirical review and synthesis of the literature. *Health Psychology and Behavioral Medicine: An Open Access Journal*, 2(1), 16-33.
- Kuo, B. C. (2014). Coping, acculturation, and psychological adaptation among migrants: a theoretical and empirical review and synthesis of the literature. *Health Psychology and Behavioral Medicine: An Open Access Journal*, 2(1), 16-33.
- Kültürleşme, Kültürlenme ve Kültürel Etkileşim Konulu Türkçe Çalışmalar, <https://scholar.google.com.tr/scholar?lr=veq=demonstration+effectvehl=trveas&dt=0,5> (Erişim Tarihi: 29.11.2017).
- Kvermo, S. (2006). Indigenous peoples (The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology kitabında bölüm). Sam, D. L. ve Berry, J. W. Editörlüğünde, Cambridge, New York.

- Laroche, M., ve Jamal, A. (2015). Models of culture change. *The Routledge companion to ethnic marketing*, 17.
- Laroche, M., Kim, C., ve Tomiuk, M. A. (1998). Italian ethnic identity and its relative impact on the consumption of convenience and traditional foods. *Journal of Consumer Marketing*, 15(2), 125-151.
- Lee, S. H., ve Cox, C. (2007). Acculturation, travel, lifestyle, and tourist behavior: A study of Korean immigrants in Australia. *Tourism Culture ve Communication*, 7(3), 183-196.
- Lickorish, L. J., ve Jenkins, C. L. (1997). *Introduction to tourism*. Birinci Baskı, Oxford, Routledge.
- MacLachlan, M., Smyth, C., Breen, F., ve Madden, T. (2004). Temporal acculturation and mental health in modern Ireland. *International Journal of Social Psychiatry*, 50(4), 345-350.
- MacLeod, D. V. L. (2004). *Tourism, globalisation and cultural change: an island community perspective* (Birinci Baskı), Cromwell.
- Meethan, K. (2003). Mobile cultures? Hybridity, tourism and cultural change. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 1(1), 11-28.
- Moon, B. Y., Yang, S. H., ve Lee, T. J. (2019). Married immigrant women's VFR tourism as the way to ethnic minority group acculturation. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 1-18.
- Nash, D. (1981). Tourism as an anthropological subject. *Current Anthropology*, 22(5), 461-481.
- Nash, D., ve Smith, V. L. (1991). Anthropology and tourism. *Annals of Tourism Research*, 18(1), 12-25.
- Navas, M., García, M. C., Sánchez, J., Rojas, A. J., Pumares, P., ve Fernández, J. S. (2005). Relative Acculturation Extended Model (RAEM): New contributions with regard to the study of acculturation. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(1), 21-37.
- Nguyen, H. H., ve Von Eye, A. (2002). The acculturation scale for Vietnamese adolescents (ASVA): A bidimensional perspective. *International Journal of Behavioral Development*, 26(3), 202-213.
- Nogués-Pedregal, A. M. (2019). Anthropological contributions to tourism studies. *Annals of Tourism Research*, 75, 227-237.
- Nunez, T. A. (1963). Tourism, Tradition and acculturation: Weekendismo in a Mexican Village, *Ethnology*, 2(3), 347-352.
- O'Guinn, T., Lee, W.N., Faber, R. J. (1986). Acculturation to impact of divergent paths on buyer behaviour. *Advances in Consumer Research*, 13, 579-583.
- Oktik, N. (2001). Turizm sektöründe çalışan kadınların toplumsal değişime etkileri.
- Oswald, L. R. (1999). Culture swapping: Consumption and the ethnogenesis of middle-class Haitian immigrants. *Journal of consumer research*, 25(4), 303-318.
- Ozer, S. (2013). Theories and methodologies in acculturation psychology: The emergence of a scientific revolution?. *Psychological Studies*, 58(3), 339-348.
- Ozer, S., ve Schwartz, S. J. (2016). Measuring globalization-based acculturation in Ladakh: Investigating possible advantages of a tridimensional acculturation scale. *International Journal of Intercultural Relations*, 53, 1-15.
- Öztürk, S., Özkan, Y. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli ergenlerin psikolojik uyum ve kültürleşme sürecinin değerlendirilmesi: Altındağ Örneği*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Penaloza, L. (1994). Atravesando fronteras/border crossings: A critical ethnographic exploration of the consumer acculturation of Mexican immigrants. *Journal of Consumer Research*, 21(1), 32-54.

- Persky, I., ve Birman, D. (2005). Ethnic identity in acculturation research: A study of multiple identities of Jewish refugees from the former Soviet Union. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(5), 557-572.
- Pham, T. B., ve Harris, R. J. (2001). Acculturation strategies among Vietnamese-Americans. *International Journal of Intercultural Relations*, 25(3), 279-300.
- Rasmi, S., Ng, S., Lee, J. A., ve Soutar, G. N. (2014). Tourists' strategies: An acculturation approach. *Tourism Management*, 40, 311-320.
- Redfield, R., Linton, R., Herskovits, M. (1936). Memorandum on the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38, 149-152.
- Reisinger, Y. (2015). *Personal transformation and travel and tourism. (Transformational tourism: host perspectives adlı kitapta bölüm)*. Reisinger, Y. Editörlüğünde, Cabi, Boston.
- Reisinger, Y., ve Crofts, J. C. (2012). An exploration of the flipside of international marketing: the acculturation of foreign born residents of the US. *Tourism Review*, 67(1), 42-50.
- Rudmin, F. (2009). Constructs, measurements and models of acculturation and acculturative stress. *International Journal of Intercultural Relations*, 33, 106-123.
- Rudmin, F. W. (2003). Critical history of the acculturation psychology of assimilation, seperation, integration and marginalization. *Review of General Psychology*, 7(1), 3-37.
- Rudmin, F. W., ve Ahmadzadeh, V. (2001). Psychometric critique of acculturation psychology: The case of Iranian migrants in Norway. *Scandinavian Journal of Psychology*, 42(1), 41-56.
- Rudmin, F., Wang, B., de Castro, J. (2017). Acculturation research critiques and alternative research designs (The Oxford Handbook of Acculturation adlı kitapta bölüm). Schwartz, S. J. Ve Unger, J. Editörlüğünde. Oxford University Press, New York.
- Ryder, A. G., Alden, L. E., ve Paulhus, D. L. (2000). Is acculturation unidimensional or bidimensional? A head-to-head comparison in the prediction of personality, self-identity, and adjustment. *Journal of personality and social psychology*, 79(1), 49.
- Sam, D. L. (2006). Acculturation: conceptual background and core components (The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology adlı kitapta bölüm). (Sam, D. L. Ve Berry, J. W. Editörlüğünde), Cambridge University Press, Cambridge.
- Sam, D. L., Berry, J. W. (2010). Acculturation: when individuals and groups of different cultural backgrounds meet. *Perspectives on Psychological Science*, 5(472), 471-481.
- Saveriades, A. (2000). Establishing the social tourism carrying capacity for the tourist resorts of the east coast of the Republic of Cyprus. *Tourism management*, 21(2), 147-156.
- Schwartz, S. J., ve Zamboanga, B. L. (2008). Testing Berry's model of acculturation: A confirmatory latent class approach. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 14(4), 275.
- Schwartz, S. J., Unger, J. B., Zamboanga, B. L., ve Szapocznik, J. (2010). Rethinking the concept of acculturation: Implications for theory and research. *American Psychologist*, 65(4), 237.
- Sevim, H., Hall, E. E. (2016). Consumer acculturation: perspective of immigrants and tourists. *International Journal of Academic Research in Economics and Management Sciences*, 5(4), 126-139.
- Sharpley, R. (2006). *Travel and Tourism* (1. Baskı). Sage Publications, London
- Smith, K. M. (2015). *The routledge handbook of tourism and sustainability* (Hall, C. M., Gössling, S., Scott, D. Editörlüğünde). Routledge, New York.

- Soontayatron, S. (2010). Socio-cultural changes in Thai beach resorts: A case study of koh samui island, Thailand. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bournemouth University, Bournemouth.
- Suinn, R. M., Ahuna, C., ve Khoo, G. (1992). The Suinn-Lew Asian self-identity acculturation scale: Concurrent and factorial validation. *Educational and Psychological Measurement*, 52(4), 1041-1046.
- Suinn, R. M., Khoo, G., ve Ahuna, C. (1995). The Suinn-Lew Asian self-identity acculturation scale: Cross-Cultural information. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 23(3), 139-148.
- Şeker, B. D. (2006). Kente göç etmiş bir örneklemede kültüre uyum (kültürleşme) süreçleri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(2). 1-31.
- Tartakovsky, E. (2012). Factors affecting immigrants' acculturation intentions: a theoretical model and its assessment among adolescent immigrants from Russia and Ukraine in Israel. *International Journal of Intercultural Relations*, 36(1), 83-99.
- Türk Dil Kurumu, Acculturation Teriminin Türkçe Karşılığı, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_btsveview=btsvekategori1=veritbnv_ekelimesec=214204 (Erişim Tarihi: 29.11.2017).
- Unger, J. B., Gallaher, P., Shakib, S., Ritt-Olson, A., Palmer, P. H., Johnson, C. A. (2002). The AHIMSA Acculturation Scale: A new measure of acculturation for adolescents in a multicultural society. *Journal of Early Adolescents*, 22(3), 225-251.
- Van Oudenhoven, J. P., Ward, C., ve Masgoret, A. M. (2006). Patterns of relations between immigrants and host societies. *International journal of intercultural relations*, 30(6), 637-651.
- Vertovec, S. (1999). Conceiving and researching transnationalism. *Ethnic and racial studies*, 22(2), 447-462.
- Wall, G., ve Mathieson, A. (2006). *Tourism: change, impacts, and opportunities*. Pearson Education.
- Ward, C. (2008). Thinking outside the Berry boxes: New perspectives on identity, acculturation and intercultural relations. *International Journal of Intercultural Relations*, 32, 105-114.
- Ward, C., Berno, T. (2016). *Acculturation* (Encyclopedia of Tourism kitabında bölüm). Jafari, J. Ve Xiao, H. Editörlüğünde, Springer, Menomonie.
- Ward, C., Rana-Deuba, A. (1999). Acculturation and adaptation revisited. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30, 422-442
- Yijälä, A., ve Jasinskaja-Lahti, I. (2010). Pre-migration acculturation attitudes among potential ethnic migrants from Russia to Finland. *International Journal of Intercultural Relations*, 34(4), 326-339.
- Yuca, E. (2015). The Acculturation model in SLA: Review and discussion. *Anemon, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 79-86.
- Yüksek Öğretim Kurumu Kültürleşme Konulu Lisansüstü Tezler, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Erişim Tarihi: 29.11.2017).